

Ediția a II-a, revăzută și completată. Chișinău: S.n., 2011.

6. Deleanu I. *Instituții și proceduri constituționale*. Vol. II. Arad: Editura Servo-Sat, 1998.

7. Deleanu I. *Justiția Constituțională*. București: Editura Lumina Lex, 1995.

8. Duculescu V., Călinoiu C., Duculescu G. *Tratat de teorie și practică parlamentară*. Vol. I. București: Editura Lumina Lex, 2001.

9. Duculescu, V., Călinoiu C., Duculescu G. *Constituția României, comentată și anotată*. București: Lumina Lex, 1997.

10. Hlipcă P. *Activitatea legislativă a statului: esență și particularități*. În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 9.

11. Hlipcă P. *Ordonanțele de urgență ale Guvernului: pot sau nu afecta drepturile și libertățile cetățenești*. În: «Гражданское образование и права человека». Национальная научно-практическая конференция (16 сентября 2008). Chișinău: „Politicom”, 2008.

12. *Legea despre adoptarea Regulamentului Parlamentului*. Nr. 797 din 02.04.1996. Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 07.04.2007, nr. 50.

13. *Legea privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale*. Nr. 47 din 18.05.1992. În: Monitorul Oficial al României, 22.05.1992, nr. 101.

14. Lungeanu N. *Conceptul delegării legislative*. În: *Legea și Viața*, 2008, nr. 6.

15. Manoliu M. *Controlul prezidențial – garanție a legalității într-un stat de drept*. În: *Legea și Viața*, 2007, nr. 12.

16. Monac C. *Parlamentul și securitatea națională*. București: Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, 2006.

17. Muraru I., Constantinescu M. *Ordonanța Guvernamentală: doctrină și jurisprudență*. București: Editura Lumina Lex, 2000.

18. Muraru I., Tănăsescu E. S. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția 12, Vol. II. București: Editura C. H. Beck, 2006.

19. Țurcan S. *Delegarea legislativă ca procedură excepțională de substituție*. În: *Revista Națională de Drept*, 2003, nr. 3.

20. Varga A. *Constituționalitatea procesului legislativ. Monografie*. București: Editura Hamangiu, 2007.

21. Zubco V. *Curtea Constituțională – unica autoritate publică politico-jurisdicțională*. Chișinău: F. E.-P. „Tipografia Centrală”, 2000.

DESPRE AUTOR

Lazăr Matei, doctorand,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
PhD student, Institute for Legal, Political and Sociological Research,
e-mail: mateilazar34@yahoo.com

CZU: 343.137.8

NOȚIUNEA, IMPORTANȚA ȘI ESENȚA BAZELOR ETICE ALE URMĂRIRII PENALE ÎN PRIVINȚA MINORILOR.

Alina POPA
doctorandă

Specificul condițiilor de activitate a ofițerului de urmărire penală își lasă amprenta asupra conținutului ei moral, etic și psihologic și poate fi exprimă printr-un șir de teze. Ofițerul de urmărire penală pentru a descoperi crima și pentru a asigura principiul că oricine va săvârși o infracțiune își va primi pedeapsa binemeritată este înzestrat cu prerogative ale puterii, inclusiv și cu dreptul de a limita drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. El reprezintă puterea de stat și posedă un șir de prerogative de constrângere statală. Ofițerul de urmărire penală, conform legii este independent în promovarea urmăririi penale și în timpul adoptării celor mai importante decizii. El gestionează urmărirea penală în condițiile lipsei de transparență, și, de obicei, cu anumite excepții, în mod individual. El în mod independent poate lua decizii și poartă pentru ele o responsabilitate personală.

Cuvinte-cheie: etică, psihologie, morală, urmărire penală, organ de urmărire penală, principiu, răsundere penală, proces penal, procedură specială, acțiuni de urmărire penală, situații de conflict, convingere, constrângere, particularități de vârstă.

NOTION, IMPORTANCE AND ESSENCE OF THE ETHICAL BASES OF THE JUVENILE DELINQUENCY PROSECUTION.

Alina POPA
PhD student

The specificity of the activity conditions of the criminal prosecution officer leaves its footprint on its moral, ethical and psychological content and can be expressed through a series of theses. In order to discover the crime and to ensure the principle that anyone who commits an offense will receive his well-deserved sentence the criminal prosecution officer is endowed with the prerogatives of power, including the right to limit the fundamental rights and freedoms of a man and a citizen. It represents the state power and possesses a series of prerogatives of state coercion. The criminal prosecution officer, according to the law, is independent in promoting criminal prosecution during the adoption of the most important decisions. He manages the prosecution under the conditions of lack of transparency, and usually with certain exceptions, individually. He can independently make decisions and bears personal responsibility for them.

Keywords: ethics, psychology, morality, criminal prosecution, criminal prosecution body, principle, criminal liability, criminal trial, special procedure, criminal prosecution actions, conflict situations, certitude, coercion, age particularities.

Introducere. Sensul principal al activității organelor de ocrotire a normelor de drept sunt nemijlocit elucidate prin însăși denumirea lor: realizarea obligațiunii constituționale, a statului - ocrotirea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului. Toate celelalte funcții - ocrotirea ordinii publice, lupta cu criminalitatea, curmarea manifestărilor antisociale etc., sunt elementele acestei sarcini importante. Iar organele de ocrotire a normelor de drept, la rândul lor, sunt un element, al structurii puterii de stat ce garantează drepturile ce reprezintă un sistem de norme și relații ce organizează activitatea normală a întregii societăți [1, p. 151].

Ca funcție, răspunderea penală, consecința inevitabilă a încălcării normelor de drept, cuprinde un ansamblu de dispoziții privitoare la realizarea prin constrângere a normelor penale, la cauzele care fac ca aceasta să fie înlăturată sau în care poate fi înlocuită cu o altă formă a răspunderii juridice. În procesul constatării și angajării răspunderii penale în cazul infractorului minor se întâlnesc o serie de particularități, cauzate de starea bio-psiho-fizică a acestuia, care influențează în mod direct atât determinarea capacității penale, cât și stabilirea regimului sancționator, aspecte ce deosebesc tratamentul infractorului minor în domeniul răspunderii penale față de cel al majorului. Trata-

rea problemei infractorului minor, atât în dreptul penal, cât și în cel procesual-penal este mult influențată de starea bio-psiho-fizică în care se află, reglementările existente ținând cont în mod substanțial de acest fapt. Pentru a justifica tratamentul juridic diferențiat față de cel al majorului, în literatura de specialitate se susține că nu sunt lipsite de importanță considerațiile de ordin psihologic[4, p. 5 ; 6, p. 14], etic și juridic cu referire la tema în discuție.

Scopul studiului. Acest articol științific are în calitate de scop evidențierea bazelor juridice, etice și psihologice care sunt specifice urmăririi penale în cauzele cu minori, determinate în dependență de particularitățile de vârstă a acestei categorii de persoane.

Metode aplicate și materiale utilizate. În vederea realizării scopului vizat supra în materia bazelor juridice, etice și psihologice a urmăririi penale în cauzele cu minori s-a folosit un sistem complex de metode științifice de cercetare, la acestea referindu-se: metoda gramaticală, metoda sistemică, metoda deducției și inducției, metoda logică, metoda analizei, metoda comparativă. Baza teoretico-juridică a studiului este constituită din reglementările normative în materia efectuării urmăririi penale în cauzele cu minori, din doctrina în materia vizată, semnată atât de autorii din Republica Moldova, cât și de cei din alte state.

Rezultate obținute și discuții. Făcând referire la bazele etice ale urmăririi penale, menționăm că „datoria” este una dintre categoriile fundamentale ale eticii ce desemnează conceperea de către personalitate a necesității imperioase a îndeplinirii a ceea ce poruncește idealul moral, ce reiese din idealul moral. Datoria omului este de a urma calea virtuții, de a face bine altor oameni în dependență de posibilitățile sale, de a nu permite ca în sine să existe vicii, să se opună răului[1, p. 87]. În virtutea acestui fapt, importanța crescândă a moralității în procesul consolidării statului de drept determină valoarea eticii în calitate de știință despre morală, a diferitelor forme de etică profesională care studiază particularitățile aplicării principiilor și normelor morale în cadrul anumitor grupuri profesionale.

Prin norme (reguli) morale subînțelegem anumite cerințe con-

crete referitoare la anumite laturi ale comportamentului uman. Ele pot fi unificate în grupuri, în dependență de caracterul relațiilor pe care le reglementează. Fiecărui grup îi sunt specifice anumite poziții inițiale, începuturi, premise, denumite principii morale (ca de exemplu, principiul umanismului). Aceste cerințe morale generale se referă la comportamentul uman în ansamblu. Cerințele de ordin moral care la cel mai general mod reflectă relațiile dintre oameni, dintre ei și societate poartă denumirea de criterii ale moralității (echitatea, onoarea, demnitatea ș.a.). Morala înglobează așa numitele idealuri ale moralității, adică modele de comportament, percepute ca fiind dorite, raționale și utile. Elementele structurale ale moralei expuse supra sunt cele tradiționale, constituind un sistem care, din punct de vedere metodologic poate fi apreciat, în totalitate, ca fiind suficient pentru identificarea cerințelor morale cărora trebuie să facă față reprezentanții anumitor profesii, inclusiv juriștii. Or, la etapa inițială a dezvoltării sociale apare necesitatea în justificarea teoretică a relațiilor morale între membrii societății[10, p. 5].

Oricare ideal și realizarea lui, indiferent de conținutul lui valoric particular, are și o dimensiune morală dacă în plan infra-spiritual izvorăște din și optimizează coerența și armonia vieții colective, iar în plan spiritual este modelat, realizat și în consens cu normele morale ale colectivității. În strategia acțiunii, a atingerii scopului sau idealului, normele tehnice asigură eficiența, iar normele morale asigură moralitatea scopului sau idealului. În plan general, idealul moral presupune unitatea oamenilor, transparența ce presupune comunicare și transmitere de informație între oameni, colaborarea și ajutorul reciproc dintre oameni, sinceritatea, care este o virtute asociată cu delicatețea și tactul, curajul, care trebuie să fie asociat cu responsabilitatea, inițiativa, care trebuie să se însoțească în mod complementar cu competența[2, p. 133].

Cercetarea crimelor reprezintă un tip specific al activității de stat ce cere de la ofițerul de urmărire penală ca să posede un șir de calități volitive, psihologice și morale, ce sunt determinate de particularitățile sarcinilor ce stau în fața lui și de condițiile realizării

lor. Specificul condițiilor de activitate a ofițerului de urmărire penală își lasă amprenta asupra conținutului ei moral și poate fi exprimă printr-un șir de teze. Ofițerul de urmărire penală pentru a descoperi crima și pentru a asigura principiul că oricine va săvârși o infracțiune își va primi pedeapsa bine meritată este înzestrat cu prerogative ale puterii, inclusiv și cu dreptul de a limita drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. El reprezintă puterea de stat și posedă un șir de prerogative de constrângere statală. Ofițerul de urmărire penală, conform legii este independent în promovarea urmăririi penale și în timpul adoptării celor mai importante decizii. El gestionează urmărirea penală în condițiile lipsei de transparență, și, de obicei, cu anumite excepții, în mod individual. El în mod independent poate lua decizii și poartă pentru ele o responsabilitate personală. Toată activitatea personală a ofițerului de urmărire penală are loc în relațiile cu oamenii, care sunt într-un fel sau altul implicați în comiterea crimelor sau cei ce sunt afectați în urma comiterii lor, a stresurilor ce au apărut în legătură cu comiterea crimelor, iar de multe ori în condițiile când au loc tentative de a împiedica obținerea adevărului și în cadrul luptei dintre interese ce poartă un caracter contradictoriu. Totodată, ofițerul de urmărire penală este influențat în activitatea sa și de termenii destul de stricți acordați de cercetarea cauzei și astăzi este nevoit să lucreze la capacitatea maximă printr-o încordare deosebită a forțelor sale fizice și spirituale.

Astfel, putem susține, că ofițerul de urmărire penală trebuie să posede calități morale și psihologice deosebite, iar deficiențele morale ale personalității și comportamentul necorespunzător al ofițerului de urmărire penală pot duce la consecințe destul de grave și periculoase pentru societate[1, p. 172].

Actualmente, despre etică se vorbește ca despre un cumul de norme, de reguli de comportament care domină în societate, sunt acceptate într-un anumit mediu social sau în interiorul unui grup profesional. Etica este, în primul rând, o știință și, ca orice știință își are istoria propriului obiect – al moralității[10, p. 6]. Etica cercetează diverse domenii ale moralității. În virtutea acestui fapt, putem identifica

acele laturi ale ei care studiază și reflectă specificul moralității în diverse domenii ale procesului de muncă, purtând denumirea diverselor varietăți ale eticii profesionale. Una dintre cele mai caracteristice varietăți ale eticii profesionale, care deține o importanță deosebită, este etica juridică. Etica profesională a juristului este determinată de particularitățile acestei meserii, care derulează în limitele reglementărilor juridice. Anume reglementarea juridică strictă a activității profesionale delimitează munca juriștilor de activitatea persoanelor care îmbrățișează alte meserii.

Subiecții multiplelor profesii juridice (ofițerul de urmărire penală, procurorul, judecătorul etc.) sunt abilitați cu vaste împuterniciri statale, asupra lor sunt plasate obligațiuni substanțiale în materia aplicării legii. Acest fapt determină înaintarea cerințelor deosebite în raport cu ei din partea societății, dezvoltarea aptitudinilor profesionale, dezvoltarea sentimentului unei înalte responsabilități pentru consecințele propriilor acțiuni[10, p. 6]. Din punct de vedere formal, binele moral poate fi caracterizat prin aceea că este un bine instrumental la ceva sau cineva, nu pentru sine, ci pentru altcineva. De aceea predicatul „bun”, în sensul de „moral bun”, nu este enunțat despre obiecte și stări de lucruri obiective, ci exclusiv despre oameni și acțiuni umane. Motivul pentru aceasta constă în faptul că binele moral nu este o proprietate naturală sau o calitate empiric demonstrabilă în raport cu obiectele. El desemnează, dimpotrivă, ceea ce nu este, dar trebuie să fie[2, p. 134].

Toate profesiile juridice sunt, într-o măsură sau alta, specifice din punct de vedere al cerințelor etico-morale. Or, unele dintre acestea pot fi reparate pe grupuri în baza anumitor criterii și cerințe comune în raport cu reprezentanții lor, fapt determinat de specificul sarcinilor specifice plasate în fața lor. La unul dintre aceste grupuri se atribuie și participanții profesioniști ai procesului penal. Știința referitoare la cerințele privind activitatea profesională a acestora constituie conținutul de bază al eticii judiciare[10, p. 6].

În literatura de specialitate întâlnim diverse opinii în materia interpretării conținutului eticii judiciare. Astfel, în opinia cercetătorului A. D.

Boicov „etica judiciară reprezintă o varietate a eticii profesionale, al cărei obiect îl reprezintă aspectul moral al normelor juridice, acțiunea specifică a normelor etice generale în sfera justiției și normele speciale ale eticii judiciare”[8, p. 10]. Savantul V. V. Leonenco identifică etica judiciară ca fiind știința referitoare la normele morale ale activității profesionale și ale comportamentului (inclusiv în afara serviciului) al participanților profesionali al activității procesuale: ofițeri de urmărire penală, procurori, judecători etc.[11, p. 31]. Or, are perfectă dreptate autorul V. Capcea când susține că în propria activitate ofițerul de urmărire penală se conduce de trei tipuri de reguli: procesuale, criminalistice și morale. Normele procesuale indică, ce anume, în ce formă, în ce ordine trebuie să efectueze ofițerul de urmărire penală acțiunile procesuale. Recomandările elaborate de criminalistică îi ajută ofițerului de urmărire penală să schițeze linia tactică, să caute metodele și procedeele ce oferă posibilitatea de a îndeplini mai eficient sarcinile ce stau în fața urmăririi penale: foarte rapid și complet să fie descoperită crima și demascați cei vinovați. Normele morale oferă posibilitatea de a evalua acceptabilitatea unor sau altor procedee ale cercetării din punctul de vedere al moralei. Este evident, că toate tipurile de reguli sunt într-o legătură dialectică și nu trebuie să vină într-o contradicție, cu toate că în acest proces domină legea, care este completată de o raționalitate și o moralitate înaltă. Ofițerul de urmărire penală poartă o răspundere morală individuală pentru îndeplinirea sarcinilor urmăririi penale, a datoriei sale profesionale. El trebuie să fie obiectiv, imparțial, echitabil, uman și vigilent. În procesul comunicării în timpul executării atribuțiilor de serviciu, el trebuie să dea dovadă de stăpânire de sine, cumpătare și corectitudine. În procesul cercetării infracțiunilor ofițerul de urmărire penală intră într-un sistem de relații morale cu un cerc deșt de larg de cetățeni, care într-o măsură sau alta au atribuție la crima comisă sau la cauza penală intentată. Aceștea sunt cetățenii cointeresați în rezultatul examinării cauzei, cei ce își apără drepturile și interesele sale, în cadrul procesului. La ei se referă in-

culpatul, bănuitul, partea vătămată și reprezentanții lui, apărătorul inculpatului, partea civilă și partea civilmente responsabilă și reprezentanții lor. Anume în relațiile cu aceste persoane la ofițerul de urmărire penală apar un șir de drepturi morale și obligațiuni etice în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu[1, p. 172-173].

În calitate de varietate a eticii judiciare putem identifica etica urmăririi penale, la temelia ei fiind plasate cerințele morale înaintate în raport cu reprezentanții organelor de urmărire penală. Profesia de ofițer de urmărire penală are un caracter specific. Ea stârnește interesul societății, scriitorilor, jurnaliștilor, dar și a fiecărui cetățean în parte. Psihologii preocupați de chestiunile urmăririi penale au ajuns la concluzia că activitatea reprezentanților organelor de drept se atribuie la acea categorie unde succesul poate fi obținut nu doar datorită capacităților de a depăși anumite dificultăți, dar și, în mare parte, datorită calităților personale ale omului. Multiple deprinderi și calități necesare pentru activitatea corespunzătoare în cadrul organelor de urmărire penală pot fi obținute în procesul studiilor sau în cadrul activității practice. Incapacitatea de a practica meseria vizată este determinată nu de lipsa aptitudinilor, ci de particularitățile procesului de educație în cadrul căruia nu s-au materializat calitățile necesare[12, p. 40]. Meseria de reprezentant al organului de urmărire penală este nu doar dificilă, ba chiar complexă, cu un înalt grad de responsabilitate, necesitând înalte calități morale. Or, însuși activitatea de descoperire și cercetare a infracțiunilor are, de asemenea, un caracter moral profund exprimat[10, p. 7].

Deși calitățile morale ale reprezentantului organelor de urmărire penală sunt fundamentale pentru activitatea acestuia, în doctrină ele nu sunt elaborate suficient, iar în literatura de specialitate noțiunea de „etică a urmăririi penale” nu este, în genere, formulată. Unii cercetători susțin opinia că aceasta nu există ca instituție separată, fiind vorba despre o componentă a eticii judiciare care înglobează aspectele etice ale activității întregului sistem judiciar[8]. Alți savanți sunt de părere că etica urmăririi penale reprezintă varietatea, specia eticii judiciare, însă

fără a realiza o analiză a esenței celei dintâi[11, p. 33; 9, p. 5-6].

Etica urmăririi penale se află și în vizorul autorilor L. D. Cocarev, D. P. Cotov, S. Gh. Liubicev, A. R. Ratinov, care cercetează norme etice de care se ghidează organul de urmărire penală în raport cu tactica efectuării anumitor acțiuni procesuale, fără a trece în revistă aspectele comportamentale ale ofițerului de urmărire penală la locul de muncă și în afara acestuia. Or, în literatura de specialitate nu întâlnim prevederi metodologice generale în temeiul cărora pot fi formulate concepțiile moral-psihologice ale reprezentantului organului de urmărire penală. Cercetarea multiplelor probleme și chestiuni în materia activității reprezentanților organului de urmărire penală nu evidențiază legitățile fundamentale privind influența concepțiilor și opiniilor etico-morale asupra procesului de cercetare și descoperire a infracțiunilor. Actualmente, elaborarea părghiilor și mecanismelor din domeniul eticii judiciare poartă un caracter fragmentar și nefinalizat. Studiarea literaturii juridice și de filosofie ne permite să constatăm că specialiștii din domeniul dreptului și eticii trebuie să mai depună eforturi substanțiale în a elabora însuși noțiunea de „etică a urmăririi penale”. Activitatea ofițerului de urmărire penală este strict reglementată de legea procesual-penală. Respectarea strictă a normelor de drept asigură demascarea și sancționarea celor vinovați, îngărând persoanele fără de vină de la actele de bănuire, învinuire sau condamnare neîntemeiată, arbitrară. Marea majoritate a normelor procesual-penale care reglementează activitatea ofițerului de urmărire penală conțin nu doar prescripții legale, ci și reglementări etice. Scopuri și obiective fundamentale de valoare sunt formulate și în normele de drept unde se vorbește despre independența procesuală a ofițerului de urmărire penală, despre corectitudinea și obiectivitatea acestuia. Într-adevăr, normele morale acceptate de societatea noastră sunt puse la temelia legii procesual-penale și a multor alte acte normative. Acestea au caracter imperativ fiind obligatorii pentru toți cetățenii, indiferent de poziția lor procesuală[10, p. 7-8].

Codul de procedură penală al Republicii Moldova[3] materializează și

un sistem de norme morale, specifice doar activității ofițerului de urmărire penală. Astfel, un anumit sens cu specific moral identificăm în conținutul normelor care reglementează răspunderea ofițerului de urmărire penală pentru deciziile și hotărârile pe care le ia, care asigură independența procesuală a acestuia etc. Aceste cerințe profesional-morale se fundamentează pe normele morale generale. Totodată, niciun act normativ, nicio sursă de specialitate din domeniul criminalisticii, procesului penal sau al psihologiei nu pot trece în revistă întregul spectru de particularități sau dificultăți cu care se poate confrunta reprezentantul organului de urmărire penală în procesul cercetării cauzelor penale. Din acest considerent, este insuficient să fii specialist de o înaltă calificare, să cunoști în profunzime actele normative și reglementările din domeniu. Cele menționate se referă în deplină măsură și la reprezentanții organelor de urmărire penală, specializați în cercetarea infracțiunilor comise de minori. Or, în contextul vizat, apare următoarea întrebare: care ar fi structura normelor morale și a principiilor de care se ghidează ofițerul de urmărire penală și ce urmează să subînțelegem operând cu noțiunea de „etică a ofițerului de urmărire penală”?

Un răspuns clar la această întrebare nu găsim nici în literatura juridică și nici în cea din domeniul filosofiei. Însă, reieșind din normele generale specifice activității ofițerului de urmărire penală este necesar să facem, în primul rând, o delimitare între noțiunile „etică juridică”, „etică judiciară” și „etică urmăririi penale”[10, p. 7-8]. Se susține că etica juridică reglementează, materializează bazele etice specifice tuturor meseriilor cu profil juridic[7, p. 12]. Într-adevăr, juristul poate fi, conform specialității, judecător, ofițer de urmărire penală, procuror, avocat, notar, consultant juridic etc. Fiecărui din cei nominalizați îi sunt specifice anumite norme morale generale de care se conduc în propria activitate. Persoana care îmbrățișează o profesie juridică se specializează, la rândul său, pe anumite domenii de activitate (judiciară, de acordare a asistenței juridice etc.), mediu în care se materializează raporturi morale specifice. În acest sens, este justificat să vorbim despre etica judi-

ară, care este partea componentă a unui domeniu mai general – etica juridică.

Etica judiciară este axată pe cercetarea normelor morale din domeniul raporturilor juridice procesual-penale, unde în calitate de subiecți apare judecătorul, procurorul, ofițerul de urmărire penală. În domeniul de activitate al persoanelor vizate supra, corelația între ele, interdependența și legătura reciprocă este determinată nu doar în baza raporturilor procesual-penale, un rol important în acest sens revenind și celor morale[10, p. 9]. Această particularitate a fost identificată de cercetătorul P. S. Ȃlichind, care susținea că procesul penal reprezintă nu doar o activitate juridică, ci și una de moralitate avansată, direcționată pe segmentul consolidării legalității, normelor morale în viața societății și în comportamentul oamenilor[13, p. 8]. Respectiv, o varietate, o componentă a eticii judiciare este etica urmăririi penale, la temelia ei fiind plasate nu doar normele morale ce reglementează activitatea persoanelor cu demnitate publică din cadrul organelor de drept, ci și cumulul normelor și principiilor specifice, caracteristice numai pentru activitatea ofițerului de urmărire penală. Ca știință, etica urmăririi penale studiază raporturile morale care apar între ofițerul de urmărire penală, persoanele cu demnitate publică din cadrul organelor de stat, societate și anumiți cetățeni în procesul cercetării și descoperirii infracțiunilor. Obiectivul ei este de a contribui la executarea corespunzătoare, în unison cu normele și principiile morale, a funcțiilor profesionale în cadrul urmăririi penale[10, p. 9]. După cum am specificat ceva mai sus, la temelia eticii urmăririi penale sunt așezate norme morale, fixate în acte normative, precum și anumite exigențe de ordin moral, cristalizate în procesul activității practice de cercetare și descoperire a infracțiunilor[10, p. 9]. În opinia autorilor V. V. Leonenco și Iu. M. Zarhin, etica urmăririi penale înglobează, absoarbe și activitatea ofițerului de urmărire penală din afara serviciului[11, p. 640; 9, p. 5]. O asemenea poziție, în viziunea cercetătoarei N. Gh. Calughina, nu este corectă. Astfel, autorii care promovează această opinie depășesc limitele activității de serviciu a ofițerului de urmărire penală, lărgesc nejustificat sfera de acțiune

a eticii profesionale. Etica urmăririi penale există în virtutea prezenței unui obiect specific de cercetare – raporturile cu specific moral care apar în cadrul activității procesuale exercitate de ofițerul de urmărire penală. Subiecții acestor raporturi morale sunt ofițerul de urmărire penală și alte persoane antrenate în sfera activității de stabilire a circumstanțelor infracțiunii și a persoanelor antrenate în comiterea ei. Cu referire la activitatea ofițerului de urmărire penală în afara orelor de lucru, - ea derulează întotdeauna în văzul tuturor. Cum nu s-ar comporta ofițerul de urmărire penală, unde nu s-ar afla, acesta este observat de oameni care-i analizează comportamentul în cadrul familiei, în societate aprobându-l sau blamându-l. Ofițerul de urmărire penală trebuie să aibă grijă de propria autoritate. Specificul activității pe care o exercită îl impune să ia în calcul următorul fapt: compromițându-se în afara serviciului, își va pierde încrederea acordată, punând la îndoială reputația sa și posibilitatea deținerii în continuare a funcției ocupate. Din acest considerent, activitatea ofițerului de urmărire penală în afara serviciului nu poate fi recunoscută în calitate de obiect al eticii urmăririi penale, fiind supusă reglementării de alte norme morale din cadrul societății, desigur, cu luarea în calcul a aspectelor morale a activității profesionale prestate [10, p. 10]. Or, fiind noțiuni universale de modelare a conduitei oamenilor și a fenomenelor sociale, binele și răul se utilizează și la analiza faptelor morale în activitatea practică. În această ordine de idei, este necesar de a lua atitudine față de următorul fenomen - în șirul consecutiv al valorilor morale binele și răul reflectă nu numai momentele cele mai extreme dintre nou și vechi, progres și regres, util și dăunător, ci și treptele lor mai puțin perceptibile, cum sunt obiceiurile, tradițiile, moravurile, categorii care ocupă o poziție mai mult sau mai puțin intermediară între bine și rău. Determinarea gradelor diferite de bine sau rău are o mare importanță în libertatea alegerii unei conduite morale optime. În situații critice apare involuntar întrebarea de ce posibilități de acțiune dispunem și care dintre ele prin consecințele sale este cea mai justă [2, p. 138-139]. Față de activitatea ofițerului de urmărire penală

sunt înaintate cerințe morale specifice, ce decurg din statutul pe care-l are în calitate de reprezentant al autorității statale. Acest specific se reflectă prin faptul că serviciul în organele de drept se caracterizează prin cerințe înalte în raport cu trăsăturile morale pe care urmează să le dețină reprezentanții lor. În acest caz, apar multiple situații și interpretări în materie de moralitate. Or, activitatea lor poate și să nu aibă nimic comun cu cercetarea cauzelor penale. În acest context, putem vorbi cu absolută certitudine despre un specific al normelor morale care acționează în afara limitelor activității de cercetare a cauzelor penale, legate de subiectul care deține o funcție publică în acest domeniu.

Cerințele de ordin moral înaintate față de ofițerul de urmărire penală sunt mai largi, mai substanțiale în raport cu normele morale pe care acesta urmează să le ia în calcul în legătură cu cercetarea și descoperirea infracțiunilor comise de minori. Aceste cerințe reflectă specificul moralității în condițiile activității organelor de drept referitor la menținerea ordinii publice, apărarea onoarei și demnității cetățenilor și a intereselor statului. Din acest considerent, conținutul eticii urmăririi penale se axează pe aplicarea normelor și principiilor morale într-un domeniu specific al activității statale – în activitatea reprezentanților organelor de urmărire penală privind cercetarea și descoperirea infracțiunilor. La rândul său, etica ofițerului de urmărire penală înglobează normele morale ale activității acestuia în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu și a comportamentului în afara orelor de lucru [10, p. 10-11].

Concluzii: Cercetarea infracțiunilor comise de minori reprezintă un tip specific al activității de stat ce cere de la ofițerul de urmărire penală ca să posede un șir de calități volitive, psihologice și morale, ce sunt determinate de particularitățile sarcinilor ce stau în fața lui și de condițiile realizării lor. Ofițerul de urmărire penală trebuie să posede calități morale și psihologice deosebite, iar deficiențele morale ale personalității și comportamentul neadecvat al ofițerului de urmărire penală pot duce la consecințe destul de grave și periculoase pentru societate. Ofițerul de urmărire penală este abilitat cu vaste împuterniciri statale, asupra lui sunt

plasate obligațiuni substanțiale în materia aplicării legii. Acest fapt determină înaintarea cerințelor deosebite în raport cu ei din partea societății, dezvoltarea aptitudinilor profesionale, dezvoltarea sentimentului unei înalte responsabilități pentru consecințele propriilor acțiuni.

În activitatea sa de cercetare a infracțiunilor comise de minori, ofițerul de urmărire penală se conduce de trei tipuri de reguli: procesuale, criminalistice și morale. Normele procesuale indică, ce anume, în ce forme, în ce succesiune trebuie să efectueze ofițerul de urmărire penală acțiunile de urmărire penală. Recomandările elaborate de criminalistică îi ajută ofițerului de urmărire penală să schițeze linia tactică, să caute metodele și procedeele ce oferă posibilitatea de a îndeplini mai eficient sarcinile ce stau în fața urmăririi penale: foarte rapid și complet să fie descoperită crima și demascați cei vinovați. Normele morale oferă posibilitatea de a evalua acceptabilitatea unor sau altor procedee ale cercetării din punctul de vedere al moralei. Este evident, că toate tipurile de reguli sunt într-o legătură dialectică și nu trebuie să vină într-o contradicție, cu toate că în acest proces domină legea, care este completată de o raționalitate și o moralitate înaltă. Ofițerul de urmărire penală poartă o răspundere morală individuală pentru îndeplinirea sarcinilor urmăririi penale, a datoriei sale profesionale. El trebuie să fie obiectiv, imparțial, echitabil, uman și vigilent. În procesul comunicării pe durata executării atribuțiilor de serviciu el trebuie să dea dovadă de stăpânire de sine, cumpătare și corectitudine.

Bibliografie

1. Capcelea V. Etica juridică. Tipografia SIRIUS. Chișinău, 2004.
2. Capcelea V. Deontologia juridică. Manual pentru facultățile de drept. Ed. ARC. Chișinău, 2007.
3. Codul de procedură penală al RM: Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. În: MO al RM, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Crișu A. Tratatul infractorului minor în dreptul penal și dreptul procesual-penal român. Aspecte de drept comparat. Tipografia Tipo-Aktis. București, 2004.
5. Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, nr. 333 din 10.11.2006.

În: MO Nr. 195-198 din 22.12.2006.

6. Roșca Al. ș.a. Psihologia generală. Ed. Didactică și Pedagogică. București, 1966.

7. Асташенкова З. П. Некоторые вопросы нравственного регулирования деятельности следователей. // Законность и нравственность правоприменительной деятельности следователей органов МВД СССР. Волгоград, 1984.

8. Бойков А. Д. Этика профессиональной защиты по уголовным делам. М., 1978.

9. Зархин Ю. М. Нравственные основы предварительного следствия в советском уголовном процессе. Автореферат кандидата юридических наук. М., 1974.

10. Калугина Н. Г. Этические основы следственных действий по делам о преступлениях несовершеннолетних. Монография. ВИПК МВД России. Домодево 2000.

11. Леоненко В. В. Профессиональная этика участников уголовного судопроизводства. Киев, 1981.

12. Ратинов А. Р. Судебная психология для следователей. М., 1967.

13. Элькинд П. С. Научно-технический прогресс и уголовное судопроизводство. // Советская Юстиция. №3, 1977.

DESPRE AUTOARE/ABOUT AUTHOR
POPA Alina,
doctorandă,
Universitatea de Studii Europene din
Moldova

POPA Alina,
PhD student,
University of European Studies of
Moldova
e-mail: alina.drob@yahoo.com
tel. 069288900.

UDS 502.175

ENVIRONMENTAL AUDIT AS AN ELEMENT OF THE LEGAL MECHANISM FOR PREPARING AND MAKING ENVIRONMENTALLY SOUND DECISIONS

Oksana RUDANETSKAYA

Ph.D. in Law, Associate Professor at the Department of Law of Lviv National Agrarian University

Galina GRESHCHUK

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Law of Lviv National Agrarian University

The article explores environmental audit as an effective tool to facilitate informed and informed environmental decisions. Eco-audit is aimed at identifying violations of environmental legislation that have already been committed in the course of business and other activities, or potential violations at earlier stages, in particular to identify potential risks. This reflects the preventive function of eco-audit.

Keywords: *environmental audit, environmentally friendly solutions, environment, environmental assessment, safety.*

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ КАК ЭЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО МЕХАНИЗМА ПОДГОТОВКИ И ПРИНЯТИЯ ЭКОЛОГОЗНАЧИМЫХ РЕШЕНИЙ

Оксана РУДАНЕЦКАЯ

кандидат юридических наук, доцент кафедры права Львовского национального аграрного университета

Галина ГРЕЩУК

доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой права Львовского национального аграрного университета

В статье исследован экологический аудит как эффективный инструмент, способствующий принятию взвешенных и обоснованных экологически значимых решений. Проведение эоаудита направлено на выявление нарушений законодательства об охране окружающей среды, которые уже допущены в процессе хозяйственной и иной деятельности, или же потенциальных нарушений на более ранних стадиях, в частности на выявление возможных рисков. Это отражает профилактическую функцию эоаудита.

Ключевые слова: *экологический аудит, экологически значимые решения, окружающая среда, экологическая оценка, безопасность.*

AUDITUL DE MEDIU CA ELEMENT AL MECANISMULUI LEGAL DE PREGĂTIRE ȘI ADOPTARE A UNOR DECIZII ECOLOGICE

Articolul explorează auditul de mediu ca un instrument eficient pentru a facilita deciziile de mediu informat. Auditul ecologic are ca scop identificarea încălcărilor legislației de mediu care au fost deja săvârșite în cursul activităților comerciale și a altor activități sau potențiale încălcări în etapele anterioare, în special, pentru identificarea riscurilor potențiale. Aceasta reflectă funcția preventivă a auditului eco.

Cuvinte-cheie: *audit de mediu, soluții ecologice, mediu, evaluare de mediu, siguranță.*

Introduction. Environmental audit is an important tool to make balanced environmental decisions. Therefore, environmental auditing isn't an end of itself, but a mechanism allowing to make rational and balanced management decisions.

Formulation of the problem. To improve Ukrainian legislation about regulation of relations associated with preparation and environmental decisions making when conducting an environmental impact assessment.

Analysis of research and publi-